

Bemærkninger til lovforslaget.

Vore mange kulturhistoriske museer med stedligt afgrænsede virkeområder (lokalmuseer) opfylder en vigtig funktion som opbevarings- og fremvisningssteder for lokale kulturlevn, og de er tillige — eller har mulighed for at være — udgangspunkter for et folkeoplysende arbejde med grundlag i samlingerne. Virkeområderne for disse museer, der overvejende er beliggende i købstæder, omfatter efterhånden hele landet.

Lokalmuseerne er foreningsejede, selvejende eller i enkelte tilfælde kommunale. Ledelsen beror i almindelighed på en frivillig og ulønnet arbejdsindsats fra interesserede lokale kræfter. Kun til et fåtal af museerne er der knyttet faguddannet, lønnet personale.

Lokalmuseernes udvikling har været stærkt præget af den politik, der fra statens og især fra nationalmuseets side er ført overfor dem. Denne politik var, da en række af lokalmuseerne stiftedes efter midten af forrige århundrede, meget positiv, idet den byggede på en decentralisering af landets museumsopgaver. Fra 1880'erne gik nationalmuseets ledelse imidlertid ind for en stærk centralisering, hvilket medførte, at der blev trukket meget snævre grænser for lokalmuseernes virksomhed. Denne indstilling ændredes dog fra 1930'erne i en mere liberal retning, der blev udtrykt i de undervisningsministerielle regler af 26. september 1941 vedrørende de under undervisningsministeriet hørende statsunderstøttede og statsanerkendte kulturhistoriske museer i provinsen, som virker inden for lokalt begrænsede områder.

Ved disse regler forhøjedes de årlige statstilskud på 900 kr. og 450 kr. for henholdsvis større og mindre museer til 2 600 kr. for de såkaldte centralmuseer (stifts- og amtsmuseer samt egnsmuseer med et omfattende virkeområde) og 1 300 kr. for andre statsunderstøttede museer; i begge tilfælde stod statstilskuddet i et vist forhold til museets øvrige indtægter. Nationalmuseets stilling som tilsynsførende og rådgivende myndighed bibeholdtes, men samtidig skabtes der en repræsentation for provinsmuseerne i et navn, der oprettedes som rådgivende organ for undervisningsministeriet i sager vedrørende disse museer. Lokalmuseernes stilling forbedredes, dels ved at de fik større frihed til at foretage undersøgelser, dels ved at de slap for den hidtidige forpligtelse til mod vederlag at afgive deres bedste nyherhvervelser til nationalmuseet.

Til forbedring af museernes effektivitet tilvejebragtes der samtidig på finansloven en dispositionsbevilling på 10 300 kr., der supplerede en allerede bestående på 20 000 kr. til indkøb af museumsgenstande og konservering. Endelig ansattes i 1942 under nationalmuseet 2 konsulenter, der skulle bistå og vejlede lokalmuseerne.

Nyordningen medførte en vis forbedring af lokalmuseernes forhold, men viste sig snart ganske utilstrækkelig. Reguleringen af tilskuddene dækkede langtfra stigningen i prisniveauet siden deres oprindelige fastsættelse (til 1 000 kr.) i 1880'erne, så meget mere som den foregik på et tidspunkt, hvor prisudviklingen hastigt forringede pengenes værdi. De ny tilskudsbeløb kunne således kun i ringe omfang bidrage til afhjælpningen af det for lokalmuseerne vitale behov for ansættelse af fagligt uddannet medhjælp til varetagelse af museernes opgaver. Dette behov var med tiden blevet stadig mere påtrængende, da det viste sig vanskeligt eller umuligt at finde kvalificerede afløsere for det gamle slægtled af frivilligt og ulønnet arbejdende museumsstiftere og -ledere.

I 1952 henstillede derfor lokalmuseernes fællesorgan, Dansk kulturhistorisk Museumsforening, til undervisningsministeriet, at der nedsattes et udvalg med henblik på udarbejdelsen af et forslag til en nyordning af de kulturhistoriske lokalmuseers organisation og ledelse samt til en forhøjelse af statstilskuddene til disse museer.

I erkendelse af, at de rejste problemer tiltrængte en løsning, anmodede undervisningsministeriet den 13. januar 1953 provinsmuseumsnævnet om under tilkaldelse af andre repræsentanter for dansk museumsliv at ville tage de rejste problemer op til drøftelse og afgive indstilling om en løsning.

Provinsmuseumsnævnet har derefter foretaget en gennemgang og vurdering af lokalmuseernes forhold og mulighederne for en afhjælpning af vanskelighederne og har foreslået en i sin helhed af undervisningsministeriet tiltrådt løsning af organisatoriske og tilskudsmæssige problemer, der i sine hovedtræk vil medføre en ordning for lokalmuseerne, som nærmer sig den for folkebibliotekerne fældende. Forslagets hovedpunkter er:

1. En ændring af tilskudsformen ved, at statslige tilskud sættes i et sådant forhold til kommunale, at de bør kunne bidrage væsentlig til løsningen af museernes opgaver, bl. a. ved at muliggøre ansættelse af faglig medhjælp.